

Таблоид „Блиц“ у среду и четвртак 29. и 30. октобра, таблоид „Курир“ и дневник „Вечерње новости“ у среду, 29. октобра, као и дневник „Данас“ у уторак, 28. октобра, покренули су медијски линч над страним инвеститором ZAAB Group Inc. и над породицом заступника те компаније у Србији Мирослава Бојчића.

Сви поменути дневници објавили су информацију Комисије за хартије од вредности, да она намерава да поднесе или да је поднела кривичну пријаву због „уцене“ коју је наводно извршио „брачни пар Бојчић“. Комисија је, према тим написима, поднела пријаву наводно да би „заштитила већинске акционаре Ваљаонице бакра Севојно“ (сами ти акционари нису поднели никакву пријаву).

Свако може поднети кривичну пријаву против било кога за било које дело, а да ли пријава даје икакве основе за сумњу да је дело заиста почињено, утврђује тужилаштво, да би тек затим била поведена истрага, ако за то има основа, и размотрени доступни докази. Тек затим тужилаштво одлучује о евентуалом подизању оптужнице, а да ли је неко крив или није крив, коначно одлучује суд.

„Данас“, „Блиц“, „Курир“ и „Вечерње новости“ преузеле су, међутим, улогу суда, и без иједног јединог доказа, не именујући ниједног свог наводног саговорника - осим председника Комсије Зорана Ћировића и тајкуна Звонка Гобељића - изложили су заступника угледног страног инвеститора и његову четворочлану породицу, под пуним именом и презименом („Блиц“ је 29. октобра објавио и адресу) медијском линчу, конструишући против њега и његове супруге најфантастичније оптужбе и пресуђујући им унапред као извршиоцима најтежих кривичних дела. Тиме су флангантно прекршили закон и сва правила своје професије и обичне људске пристојности.

Те новине фабриковале су своју грађевину неистина на темељу једног наводног Бојчићевог писма, за које све тврде да су га прочитале, али га ниједне – и то је карактеристично - нису објавиле. При том, све те новине погазиле су основно правило новинарске професије, да саслушају и другу страну. То да оне нису оклевалe да прекрше основне нормe Кодекса новинара Србије, као и законске одредбе о дужности новинарске пажње, о поштовању презумпције невиности и достојанства личности, па до обавезе необјављивања информација у вези с кривичним поступком (утолико пре јер тај поступак коме су посветили своје насловне странице није ни инициран, а камоли да се води) показује да им је обећана некажњивост, без обзира на цену, само да обаве задатак.

Уз помоћ поменутих новина, кампању јавне дифamacије заступника ZAAB-а и његове породице очигледно су покренули Комисија за хартије од вредности, односно њен председник Зоран Ћировић, и тајкун Звонко Гобељић, већински акционар „Воде Врњци“ коме је Комисија – супротно својој уставној улози – 2012. омогућила и да избегне последице његовог кршења закона и да склони плен на сигурно, иако је сама Комсија утврдила да је он прекршио закон.

Конкретан повод за ову хајку - у којој Комисија потпуно надреално брани тајкуне од малих акционара, приказујући те прве као незаштићену врсту - био је захтев ZAAB Групе и њеног заступника у Србији Одбору за финансије и буџет Скупштине Србије 15. и 20. октобра да организује јавно слушање и размотри материјалне доказе и релевантна сведочења о тешким кршењима закона које је Комисија извршила у случају „Вода Врњци“.

Овим клеветничком кампањом Комисија очито настоји да предупредити јавно саслушање, с јасном поруком да ће подвргнути линчу и било кога другог, ако од ње затражи да поштује закон. Такође, уплитањем породице у клеветничку кампању, она је показала да неће имати никаквог обзира.

То је, наравно, порука и свим осталим малим акционарима, да не узнемиравају тајкуне тражећи оно мало права која су им остављена законом. Циљ те кампање, дакле, није правна сигурност, успостављање законитости на тржишту капитала и заштита јавног поретка, као што Комисија покушава да прикаже, него потпуно супротно, одбрана права које је Комисија себи присвојила, да се постави изнад закона и правног поретка, и да по својој вољи утерује страх у кости малим акционарима и страним инвеститорима који нису вољни да шурују с њом и тајкунима које штити.

\* \* \*

Поменути дневни листови прекршили су следеће одредбе Кодекса новинара Србије:

#### I ИСТИНИТОСТ ИЗВЕШТАВАЊА

1. Обавеза је новинара да тачно, објективно, потпуно и благовремено извести о догађајима од интереса за јавност, поштујући право јавности да сазна истину и држећи се основних стандарда новинарске професије.
2. Право је медија да имају различите уређивачке концепте, али је обавеза новинара и уредника да праве јасну разлику између чињеница које преносе, коментара, претпоставки и нагађања.
3. Новинар је дужан да назначи извор информације коју преноси. Уколико извор не жели да буде откривен, новинари и уредници поступају са дужном професионалном пажњом и својим професионалним ауторитетом стају иза информације и одговарају за њену тачност.
4. Новинар је дужан, када је то неопходно, да консултује што више извора и да им омогући да изнесу свој став.

Смернице:

- Новинар је дужан да консултује најмање два независна извора информација која ће дату информацију да потврде или оспоре.
- Два међусобно независна извора информација посебно су пожељна у случају постојања индикације да званичан извор даје непотпуну и/или нетачну информацију. Постојање два

независна извора информација једнако је препоручљиво и у случају да кључне информације потичу од анонимног, односно поверљивог извора.

5. Са новинарством неспојиви су објављивање неоснованих оптужби, клевета, гласина, као и измишљених писама или писама чији аутор није познат или његов идентитет није проверљив.

#### IV ОДГОВОРНОСТ НОВИНАРА

3. Новинар је дужан да поштује правило претпоставке невиности и не сме никога прогласити кривим до изрицања судске пресуде.

Смернице:

- Медији су дужни да поштују право претпоставке невиности и да штите приватност и идентитет осумњиченог или починиоца, чак и у случају признања кривице.
- Заштита приватности и идентитета подразумева не само заштиту имена (означавање осумњиченог иницијалима), већ и заштиту других података који би могли да упуте на његов идентитет: фотографија, адреса, опис изгледа, брачно стање, социјални статус, припадност некој групи, имена суседа, рођака и пријатеља.
- Уколико извештава о почињеном кривичном делу, новинар мора да буде на опрезу да, у разговору с евентуалним сведоцима, не обелодани идентитет жртве, односно идентитет и право на претпоставку невиности осумњиченог.
- Новинар мора да има у виду могућност злоупотребе и манипулације којима могу да га изложе тобожње жртве одређених кривичних дела.

#### V НОВИНАРСКА ПАЖЊА

1. Новинар је обавезан да приступа послу са дужном професионалном пажњом.

2. Новинар не сме слепо да верује извору информација. Новинар мора да води рачуна о томе да извори информација често следе своје интересе или интересе друштвених група којима припадају и прилагођавају своје исказе тим интересима.

- Читаоци/гледаоци/слушаоци морају да буду обавештени о непосредној користи коју извор може остварити од објављивања информације. Ако извор има непосредан интерес, или настоји да се с неким обрачуна, читаоци/ гледаоци/слушаоци морају о томе да буду обавештени.

3. Прећуткивање чињеница које могу битно да утичу на став јавности о неком догађају једнако је њиховом намерном искривљивању или изношењу лажи.

#### VI ОДНОС ПРЕМА ИЗВОРИМА ИНФОРМИСАЊА

3. Новинар је дужан да поштује захтев извора информисања за анонимношћу. Измишљање анонимних извора је тежак прекршај стандарда професионалног поступања новинара.

Смернице:

- Често, употреба неименованих извора информација представља само начин да извор или сам новинар/медиј изнесе нетачне, непотпуне и недовољно проверене информације. У случају да се покаже да скривање извора служи за покриће његовог непостојања, кредибилитет новинара/медија биће озбиљно нарушена.
- Анонимност/поверљивост треба омогућити изворима који могу да пруже информацију „из прве руке“, односно за документа која директно потврђују, или, сама по себи, представљају информацију од изузетног значаја за јавност.
- Уредник је обавезан да са новинаром провери оправданост употребе анонимних (поверљивих) извора информација. У том смислу, неопходно је да бар један уредник зна и штити идентитет анонимног извора.

5. На захтев уредника новинар може да му саопшти идентитет извора који жели да остане анониман, а уредник је дужан да заштити анонимност извора.

Смернице:

- Уколико је извор информација неименован, уредник мора да буде обавештен о идентитету извора, јер и новинари и уредници одговарају за тачност објављене информације.
  - Новинар има право да не саопшти идентитет анонимног (поверљивог) извора уреднику. У том случају, уредник може да донесе одлуку о необјављивању информације која је добијена од њему непознатог извора, и овај се поступак по Кодексу не сматра цензуром.
7. Новинар никада не сме да злоупотреби емоције других људи, њихово незнање или недовољну способност расуђивања.
8. Новинар не сме међу људе уносити неоправдан страх нити уливати лажне наде.

Смернице:

- Новинар који намерно, нарочито због „атрактивности“ текста/прилога, подстиче неутемељене страхове и наде читалаца/гледалаца/слушалаца, на најекстремнији начин крши етички кодекс.

Мирослав Бојчић,

заступник ZAAB Group Inc.